

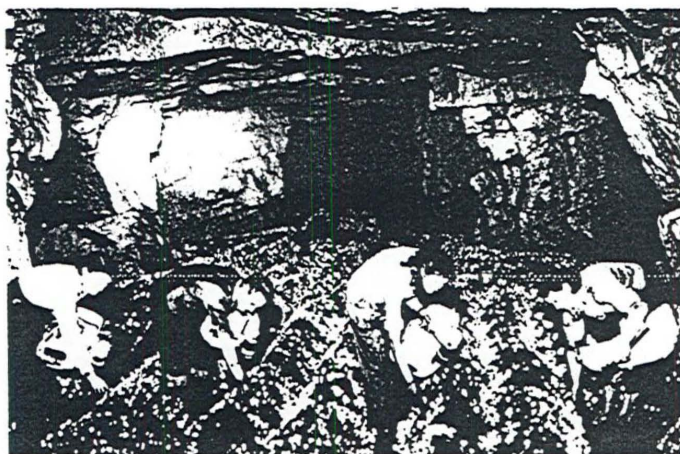
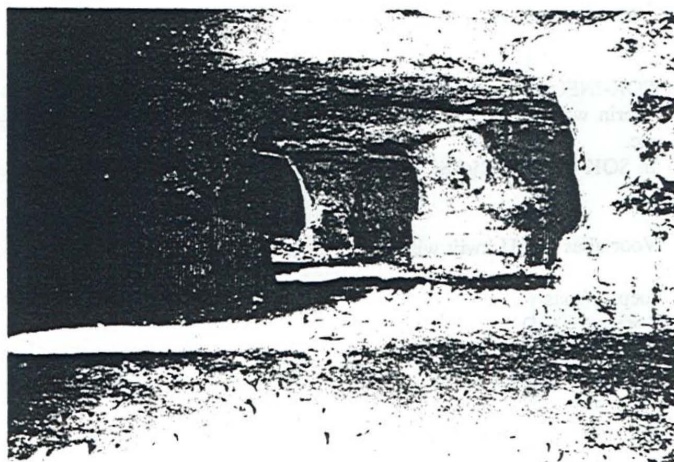
DRUKWERK

SOK-INFO

43

September 1991

Inhoud:

Oproepen van en naar SOK-Leden	3
SOK-LEDEN-AVOND	4
Boeken en tijdschriften	5
Subterranea Britannica Bulletin no. 27	6
Overzicht SOK-Groeves	7
Beheersplan St. Pietersberg	7
Verslag symposia in Oostenrijk en Napels	8
Ledenlijst	10

SOK-INFO is het contact-orgaan voor en door SOK-leden.

Hierin worden onder-andere opgenomen: ledenlijst, korte berichten, oproepen, leden-advertenties, etc, etc.

In SOK-INFO kan ieder SOK-lid zaken kwijt die hij aan andere leden wil mededelen.

Voor alles wat U kwijt wilt kunt U terecht bij:

Joep Orbons
Roserye 109 D
6228 DK Maastricht
Tel: 043-618793

Oproepen van en naar SOK-Leden

Te Koop

- Coleman gasoline lamp bouwjaar 1969, bol glas. In redelijk goede staat f 75,00.
 - Een grote, zeer antieke blokzaag (herkomst Maastricht) en een nieuwere smalle (Opzet?) zaag (herkomst Valkenburg). In Een koop f 75,00.
- Te bevragen bij Jacquo Silvertant, Tel: 080-225929.
-

Bedankje

An SOK.

Am 6. April 1991 besuchte ich meinen niederlandischen Freund Eef Smitshuysen; wir tauschten Erfahrungen und Literatur aus. Mit Joep Orbons zusammen besuchten wir die Kalksteingrotten der Sint Pietersberg, Stelsel Nord, Eingang: Tunnel van Schaik
Rückkehr nach 3,5 Stunden durch den Tunnel.

Dias von Maastricht und von des Padesbornes Hochfläche wurden betrachtet.

Sie wurden von mir nach Munster eingeladen. Dann soll die Gertrudenbergerhöhle in Osnabrück, ein unterirdisches Steinbruch, Bierkeller und Bunker (4000-4500 Benutzer) besichtigt werden.

Mit freundlichen Grüssen,

Hans Morlo.

Te bestellen:

Te bestellen voor geïnteresseerden:

"De gunst der goden", door Ed de Grood.

Boekje over het eigendom van de vondst. Het is een uitgebreide en geactualiseerde versie van reeds gepubliceerde artikelen in SOK-Mededelingen.

Te bestellen bij Ed de Grood voor f 10,00 per stuk.

Oproep:

De Apostelhoeve groeve moet schoongemaakt worden. Wie wil meehelpen!! Vrijwilligers kunnen zich melden bij Ton Breuls. (Tel: 09-3212454059 / 012-454059)

SOK-LEDEN-AVOND.

Op vrijdag 20 september 1991 is om 19:30 uur in het Natuurhistorisch Museum Maastricht weer een ledenavond. LET OP DE NIEUWE AANVANGSTIJD.

Op deze ledenavond komen de volgende dingen aan de orde:

- Diavoorstelling over het symposium in Napels door Jacquo Silvertant en Joep Orbons.
- Toelichting door Ed de Grood over toegangsmogelijkheden en vergunningenbeleid groeves.
- Discussie over het functioneren van het SOK (Zie toelichting)
- In de pauze zullen boeken en publikaties ter inzage liggen van internationale verenigingen.

Toelichting:

Met een zekere regelmaat komt de vraag naar voren of de SOK nog bestaat, wanneer er weer iets georganiseerd wordt en of er verder nog iets gebeurt.

Kennelijk met de gedachte dat de letters SOK staan voor Sportieve Ontspannings Klub.

Zoals bij de studiegroepen van het Genootschap gebruikelijk is, gaat het ook in de SOK om een BUNDELING van die genootschapsleden die actief de mergelgroeves als studieobject hebben gekozen! Feitelijk vinden passief ingestelde leden er niets, omdat eigen onderzoek en studie, eigen initiatief en verantwoording centraal staan.

Een van de hoofddoelen van de SOK is dan ook om allen die zich betrokken voelen bij de onderaardse kalksteengroeves samen te brengen en voor hen een klimaat te scheppen dat optimale kansen biedt voor studie en onderzoek.

Nu leiden er veel wegen naar Rome. En er zijn veel varianten denkbaar tussen enerzijds puur (en droog?) bestuderen van uiteenlopende onderwerpen in de groeven tot anderzijds de gezellige avonden met dia's, lezingen en daarna de ferme pint.

Zo zijn er SOK-leden, die de nadruk leggen op studie en dat primair stellen. Maar er zijn ook mensen die zich oriënteren en nog niet zover zijn. (En er wellicht nooit komen?) Of zich nog niet tot een bepaald specialisme aangetrokken voelen. Of "slechts" gewoon de groeves interessant vinden, alle kennis van anderen gretig opsloppen, maar zelf niet de tijd of energie (of moed) hebben om ondergronds te duiken en gewapend met papier of toestel de wanden te lijf gaan.

Een aantal vragen willen we U voorleggen op de komende ledenbijeenkomst van 20 september as. Een bijeenkomst die we eigenlijk willen bestempelen als jaarvergadering, om de lopende SOK-zaken met U door te nemen.

Bovendien zal Ed de Grood U deze avond vertellen over de vergunningen en toegangsmogelijkheden in SOK-groeven en andere groeven.

Let op het gewijzigde aanvangsuur: **19:30 stipt!!!**

En heeft U ook een heet ijzer in het vuur, heet genoeg voor deze avond en agenda, neem dan even contact op met mij of Jacquo Silvertant, secretaris.

Tot ziens,

Ton Breuls, voorzitter SOK
09-3212454059 / 012-454059

Boeken en tijdschriften.

De SOK heeft met een aantal buitenlandse zusterverenigingen goede contacten. Deze verenigingen brengen ook regelmatig tijdschriften en andere publikaties uit. Met deze verenigingen is daarom een ruilverkeer tot stand gekomen. Het SOK heeft dus een aantal buitenlandse publikaties. Hieronder volgt een overzicht van het ruilverkeer:

- SOBERES. Deze Belgische vereniging publiceert regelmatig een bulletin. SOBERES houdt zich met allerhande kunstmatige ondergrondse systemen bezig. Van groeves tot ondergrondse fortificaties, van waterputten tot mijnen.
- Subterranea Britannica. Deze Engelse vereniging houdt zich bezig met verschillende kunstmatige onderaardse systemen. Ze publiceren eens per jaar een bulletin (Zie verderop in deze SOK-INFO).
- Der Erdstall. Deze Duits/Oostenrijkse vereniging bestudeert de "Erdstallen". Een Erdstall is een klein ondergronds gangenstelseltje, meestal onder huizen, waarvan het doel totaal onduidelijk is. Men vermoedt dat het een primitieve schuilplaats is uit de vroege middeleeuwen.
- SEHDACS. Deze Parijse vereniging verricht studies in de Parijse regio. Ze verzorgen zeer onregelmatig publikaties.
- CAI sezione di Napoli. De Italiaanse alpinisten vereniging is in zeer veel secties verdeeld. De sectie Napels is zeer actief in de studie van kunstmatige ondergrondse systemen. Ze publiceren 3 maal per jaar een tijdschrift. Hierin staan naast alpinistische en speleologische artikelen ook artikelen over kunstmatige onderaardse systemen.
- Speleo Nederland. Deze Nederlandse speleologische vereniging komt ook regelmatig in contact met kunstmatige ondergrondse groeves. Ze publiceren 4 maal per jaar een tijdschrift PIERK.
- VVS. Vereniging Vlaamse speleologen. Deze Belgische speleologische vereniging komt ook regelmatig in contact met kunstmatige ondergrondse groeves. Ze publiceren VVS Mededelingen.

Wat gebeurt er verder met deze publikaties?

- In SOK-INFO zal regelmatig een samenvatting verschijnen van een recente buitenlandse publikatie.
- Op SOK-ledenavonden zullen de meest recente publikaties in te zien zijn.
- Ze staan voor studie ter beschikking aan alle SOK-leden.
- Indien iemand een publikatie wil lenen, kan hij/zij contact opnemen met Joep Orbons.
- Kopieën van artikelen worden tegen kostprijs voor alle leden ter beschikking gesteld.
- Ze worden bewaard bij Joep Orbons.

Stuurgroep lid Joep Orbons is belast met de internationale contacten, en doet pogingen deze verder uit te breiden.

Subterranea Britannica Bulletin no. 27.

In deze 27^e publikatie van onze Engelse zustervereniging Subterranea Britannica staan weer een aantal artikelen die voor onze leden interessant kunnen zijn.

In het voorwoord bedankt Sylvia Beamon iedereen voor de reacties op haar oproep in Bulletin 26 (Zie SOK-INFO 37) voor informatie over de ziekte Histoplasmosis die veel in tropische grotten en groeven voorkomt. Ze meldt dat een andere ziekte met de naam "Grot koorts" voor groeve- en grot-onderzoekers gevaar kan opleveren. Deze ziekte wordt door teken overgebracht en veroorzaakt hoge koorts, hallucinaties en vele andere bijverschijnselen. Deze teken gedijen goed in mest van vleermuizen, schapen, enz. die in groeven zijn ondergebracht. Infectie kan voorkomen worden door bij het werken met die mest voor goede bescherming te zorgen, zoals handschoenen, zodat de teken niet met de huid in contact kunnen komen.

Een volgend artikel van N. Santangelo en A. Santo handelt over ijskelders in de Apennijnen in de buurt van Napels die tot ver in deze eeuw gebruikt zijn om sneeuw te bewaren tot ver in de zomer en dan te verkopen als verfrissing.

Daarna is een artikel uit de "The Times" overgenomen dat handelt over de plaats waar de V2 in de tweede wereldoorlog is ontwikkeld. Ook hier zijn onderaardse gangen aanwezig.

Verder een artikel van S. Basham over ondergrondse systemen in Schotland. Op een aantal eilanden voor de kust van Schotland zijn zeer oude onderaardse structuren te vinden. Deze waren meestal in gebruik als berguimte of schuilplaats tegen het strenge klimaat.

Het volgende artikel door H. Temple-Richards behandelt een onderaardse bunker in Wales voor de opslag van kunst in de Tweede Wereldoorlog. Deze oude leisteengroeven liggen 70 meter onder de grond en in 1940 zijn enkele omgebouwd tot opslagplaats voor schilderijen. Dit alles met waterdichte kamers, air-conditioners, noodaggregaat, etc. In 1983 is deze oude leisteengroeve weer in productie genomen, en alle restanten van deze opslagplaats zijn afgegraven.

M. Tadd pakt uit met een uitgebreide verhandeling over champignonenteelt. Een historisch overzicht over champignons, champignonkwekerijen en kwekers geeft een mooi verhaal met voorbeelden van kwekerijen uit heel Europa.

Het artikel hierna is een vertaling uit het boek "De St. Pietersberg" van het verhaal over champignonenteelt door Ed de Grood.

Om in de champignoncultuur te blijven verteld men over het champignonmuseum in Saumur, Frankrijk.

A.D. Dunn beschrijft de molensteengroeves in Waldshut, Duitsland met daarbij de verschillende groeves, wintechen en historie.

In een artikel over een de verbeterde Hoffman-oven geeft D. Fuller een overzicht van de werkwijze en geschiedenis van deze revolutionaire oven.

Het laatste verhaal van B. Osborne is een overzicht van de Stone-pipe factories. Voor 1800 werden water-pijpen meestal van hout gemaakt, want andere materialen waren te duur of nog niet ontwikkeld. Pas na 1850 was de ijzeren pijp geschikt voor drinkwater. In de overgang is veel gewerkt met stenen pijpen. In 1810 is het London watersysteem met stenen pijpen opgezet. De steen-groeves in de Cotswolds leverden toen 30 ton stenen pijpen per dag. Twee jaar later kwam men tot de conclusie dat de stenen pijpen niet goed genoeg waren en in 1814 was het afgelopen met stenen pijpen. Men nam de nadelen van ijzeren pijpen voor lief.

Samenvatting door Joep Orbons.

Overzicht SOK-Groeves

In het volgende overzicht staan de groeves vermeld die het SOK in zijn beheer heeft. Voor het betreden van deze groeves moet U contact opnemen met de beheerder:

Groeve	Beheerder	Tel:
Koelebosch groeve	Ed de Grood	043-293067
Roother groeve	Annelies Heynen	043-611357
Nieuwe groeve	Han Bochman	043-433355
Apostelgroeve	Ton Breuls	012-454059
Theunisgroeve	Giel Bindels	043-472560
Fallenberg groeve	(Nog) Niet toegankelijk	-

In het volgende overzicht staat de groeve vermeld waarvan het SOK een collectieve vergunning heeft. Voor het betreden van deze groeves moet U contact opnemen met de beheerder:

Groeve	Beheerder	Tel:
St. Pietersberg	Ed De Grood	043-293067

Beheersplan St. Pietersberg

Op grond van de Natuurbeschermingswet wordt momenteel een beheersplan voorbereid voor een groot deel van de St. Pietersberg. Dit plan beoogt, voor wat betreft de ondergrond, het behoud, het herstel en -voor zover mogelijk- de verdere ontwikkeling van de natuurwetenschappelijke en cultuurhistorische betekenis van de St. Pietersberg-gangenstelsels in het algemeen en van de overwinterende vleermuizen in het bijzonder. Recreatief medegebruik zal slechts mogelijk zijn voor zover het deze primaire doelstelling niet schaadt.

In het concept-beheersplan is opgenomen dat de SOK is aangewezen voor het doen van wetenschappelijk onderzoek en dat SOK-leden in de toekomst wellicht kunnen worden ingeschakeld bij toezicht en beheer.

Eventuele nadere inlichtingen zijn te verkrijgen bij Ed de Grood die namens de SOK zitting heeft in de ten behoeve van het beheersplan samengestelde begeleidingscommissie.

Ed de Grood.

Verslag symposia in Oostenrijk en Napels.

De jaarlijkse bijeenkomst van de Franse vereniging SFES en de Duitse/Oostenrijkse vereniging "der Erdstall" vond dit jaar plaats in Kefermarkt, Oostenrijk. Ondergetekende heeft de laatste dag van dit symposium meegemaakt. Op deze dag werden enkele lezingen gegeven door verschillende Europese onderzoekers.

Dus maar verder reizen naar Napels. Hier werd van 5 tot 11 augustus een symposium gehouden, waarover ik al eerder heb bericht.

Op dit symposium waren naast de tientallen Italianen, 15 Fransen, 5 Tsechen, 1 Oostenrijker en onze secretaris Jacquo Silvertant en ondergetekende aanwezig. Doordat vele van de deelnemers elkaar al enkele malen hadden getroffen, was de sfeer uitermate vriendschappelijk. Verder hebben de Italiaanse gastheren al het mogelijke gedaan om dit symposium tot een succes te brengen, en dat is ze goed gelukt. Er waren in de ochtend zeer interessante discussies en lezingen. In de middag, als het te warm was, werd een (koel) onderaards stelsel bezocht, en 's avonds was er altijd wat georganiseerd.

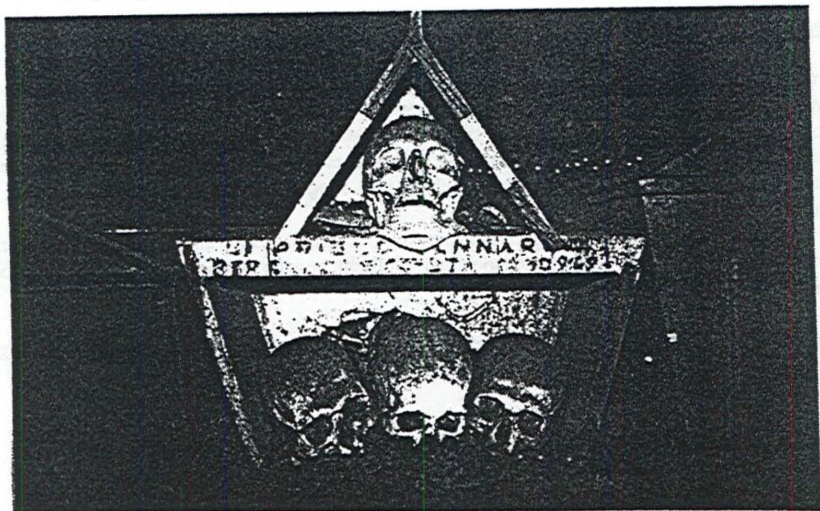
Doordat we maar 5 dagen in Napels hadden, was het onmogelijk om alles te bezichtigen maar we hebben wel een mooie indruk gekregen van de onderaardse systemen. Zo zijn door ons bezocht:

- Enkele onderaardse Romeinse waterreservoirs van 15X15 meter en 40 meter hoog!!!. Onder ieder huizenblok ligt zo een waterreservoir, die allemaal met kleine gangetjes met elkaar verbonden zijn.
- Een Grieks/Romeinse ondergrondse uitkijkplaats en transportgang.

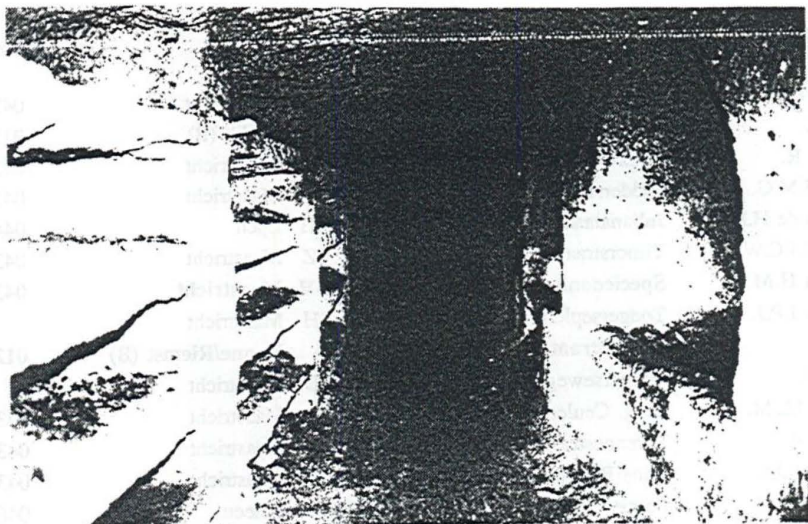
Op de SOK-Ledenavond zullen Jacquo Silvertant en ik een serie dia's laten zien over deze bijeenkomst.

Joep Orbons.

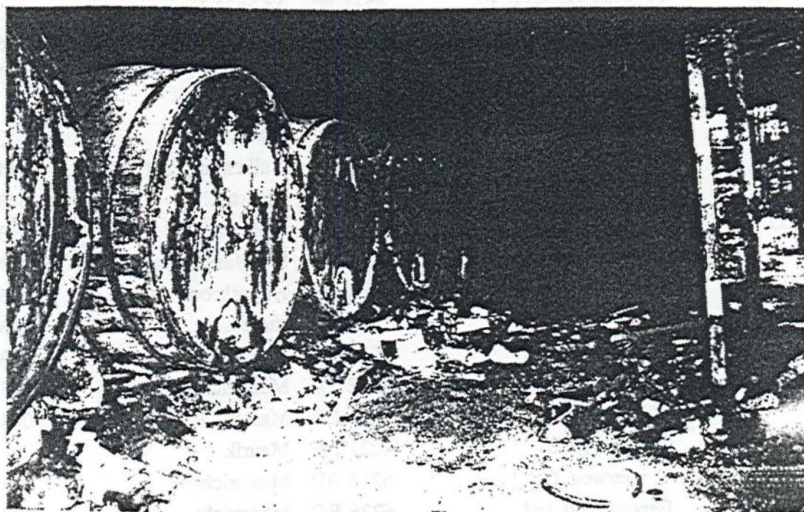
Alvast een voorproefje van een aantal dia's:

- Een onderaardse cultusplaats waar schedels van gestorven personen in kistjes langs de muren van de groeve geplaatst staan. Deze schedels dienen dan als aanbiddingsplaats voor een familie. Het vreemde is dat deze cultus nog altijd leeft, dus er waren zeer recente schedels aanwezig.

- Een onderaardse Romeinse catacombe, gebruikt om de Christelijke doden in bij te zetten. Hier waren schitterende fresco's en mozaïeken zichtbaar.
- Ondergrondse wijnopslag in een oude steengroeve.

Mededeling Ton Breuls, voorzitter SOK

Opgezocht in Prisma vreemde woordenboek van A. Kolsteren.

De betekenis van symposium:

Sympo'sium (Latijns: van sumposion = drinkgelag, van sum = samen, en pinoo = drinken; posis = het drinken, drinkgelag).

Bovendien staat er: Wetenschappelijke bijeenkomst waar door verscheidene sprekers verwante onderwerpen behandeld worden.

Ledenlijst

Per september 1991

Backerra L.J.	Musketierlaan 1	6213 BR	Maastricht	043-213124
Barten A.	Kloosterstraat 31	B 3762	Gellik (B)	011-722427
Bastiaens R.	Jekerweg 60	6212 GD	Maastricht	043-211674
Berbers E.M.G.	Ridderstraat 3	6211 HN	Maastricht	043-219527
Berg, van de H.H.M.	Julianalaan 17	6285 AH	Epen	04455-2421
Bindels G.I.C.W.T.	Timorstraat 22	6214 VZ	Maastricht	043-472560
Bochman H.M.A.	Speciedonk 8	6218 GH	Maastricht	043-433355
Bongaerts J.P.J.	Tongerseplein 11	6214 BH	Maastricht	
Breuls T.	Bovenstraat 28	B 3770	Kanne/Riemst (B)	012-454059
Brouner F.	Tongerseweg 128	6214 BD	Maastricht	
Ceulen V.J.L.M.	Burg. Ceulenstraat 41	6212 CN	Maastricht	043-211759
Claessens A.	Turennestraat 7	6221 AR	Maastricht	043-251508
Cobben J.M.M.	Prins Bisschopsingel 1-H	6212 AA	Maastricht	043-252776
Colen W.	Potgieterlaan 15	6165 ED	Geleen	046-749370
Creemers F.	Luikerweg 48	6212 EW	Maastricht	043-218066
Dahlen J.	Kielenstraat 96	B 3700	Tongeren (B)	
Diederer J.H.J.	Kerkstraat 8	6301 BX	Valkenburg a/d Geul	
Drummen P.F.M.	St. Nicolaasstraat 17	6211 NL	Maastricht	043-213246
Duijsters A.	Dorpstraat 7-H	6181 GW	Elsloo	046-374245
Ensink E.	Nimrodstraat 37	6219 BD	Maastricht	043-210682
Faulhaber E.M.A.P.	Tongerseweg 58	6214 BB	Maastricht	
Franssen B.	Timorstraat 24	6214 VZ	Maastricht	043-473948
Geurts H.	L. v/d Maesenstraat 2	6301 EA	Valkenburg a/d Geul	04406-12416
Geuskens E.J.A.	Aalkeborg 16	6228 BT	Maastricht	043-610467
Graatsma B.G.	Koningsplein 9	6224 EB	Maastricht	043-633784
Grood, de E.	Kwinten 45	B 3790	St. Martensvoeren (B)	043-293067
Guillaume M.	Marconistraat 19	6431 CE	Hoensbroek	045-230037
Hageman J.G.N.	Op de Bannet 47	6223 GD	Itteren	043-645419
Halbertsma	Muurhuizen 109	3811 EE	Amersfoort	033-617393
Hensing O.H.J.L.	Plateauweg 7	6212 EA	Maastricht	043-218473
Heynen A.	Mockenborg 44	6228 CR	Maastricht	043-611357
Hoegen A.C.	Rijnbandijk 37	4021 AE	Maurik	
Houben P.	Cannerweg 193	6213 BD	Maastricht	043-213488
Hovens H.S.	Bergerstraat 163	6226 BC	Maastricht	043-631337
Huls B.	Visésteenweg 280-A	B 3770	Riemst (B)	012-453319
Jung U.	Jos. van Gorrestrasse 49	D 5100	Aken (D)	0241-504458
Kelderman P.H.	Herkenbroekerweg 23	6301 EG	Valkenburg a/d Geul	04406-16055
Klinkers J.T.P.	Heugemerweg 39-41	6221 GE	Maastricht	
Knubben J.A.G.	Bombeydaal 7	6228 GT	Maastricht	043-611227
Leenders F.	Albert Schweitzerstraat 21	6235 CS	Ulestraten	
Lemmens Th.	De guascostraat 3	6301 CT	Valkenburg a/d Geul	

Laumen J.	Heekerbeekweg 36	6301 EN	Valkenburg a/d Geul	04406-14912
Montulet E.	Lage kanaaldijk 105-B	6212 AL	Maastricht	043-217819
Natuurhistorisch Genootschap	De Bosquetplein 6-7	6211 KJ	Maastricht	043-293064
Olefs P.	Bovenstraat 44	B 3770	Kanne/Riemst (B)	
Orbons J.	Roserije 109 D	6228 DK	Maastricht	043-618793
Pas, van der J.-P.	Vauwerhofweg 3	6333 CB	Schimmert	
Pletzers J.	Andre Severinweg 44	6214 PN	Maastricht	
Prop J.	Prestantstraat 41 C	6217 XT	Maastricht	
Pijcke J.	Waterstraat 26	B 3770	Riemst (B)	
Ramakers H.	Kerkstraat 33	6267 EA	Cadier en Keer	04407-1964
Ramakers R.	Kerkstraat 33	6267 EA	Cadier en Keer	04407-1964
Reinartz R.	Mergelweg 69	6212 XB	Maastricht	
Rijsselt, van J.G.	Anemonenstraat 39	6214 VM	Maastricht	043-472081
Rousseau E.	Mosaurusweg 18	6212 EL	Maastricht	
Schaik, van J.R.	Uylenstede 276	1183 AA	Amstelveen	020-471764
Schaik, van W.C.L.	Drossaardstraat 41	5663 GJ	Geldrop	
Scheien A.G.H.	Parallelweg 17 A1	6301 XX	Valkenburg a/d Geul	04406-12665
Schrijnemakers J.	Papenweg 43	6212 LL	Maastricht	
Schrijnemakers J.M.	Dalestraat 60	6262 NN	Banholt	
Silvertant J.	Tweede Walstraat 37	6511 LP	Nijmegen	080-225929
Smitshuysen E.G.A.	Hoofdstraat 36	6333 BJ	Schimmert	04404-2470
Spee J.A.	Taalmanruwe 26-C	6218 XJ	Maastricht	043-437794
Starmans C.J.A.M	Welterlaan 5-7	6417 CE	Heerlen	
Stevenhagen E.E.F.	Velddreef 293	2727 CH	Zoetermeer	079-416885
Stevens A.	Bercensestraat 22	6217 EJ	Maastricht	
Terlingen A.	Walem 106	6342 PA	Valkenburg a/d Geul	04459-2804
Thal P.V.H.A.	Hagestraat 4	6225 ER	Amby	
Ubags L.	Brederodestraat 42	1054 MV	Amsterdam	
Verouden H.M.A.	Oosterweg 26	6301 PX	Valkenburg a/d Geul	04406-15338
Vogten D.	Plataanhoven 10	6225 GL	Amby	043-626505
Vroomen W.	Landvoogdstraat 77	6411 XA	Heerlen	
Walschot L.	21, Place du Roi Albert	B 4690	Bassenge/Eben-Emael (B)	
Weerts W.	St. Michelsstraat 30, Bus 3	B 3768	Kessel/Lanaken (B)	012-453619
Weinreich J.A.	Die Haghe 17	4012 EM	Kerk-Avezaath	
Westreenen, van F.S.	Eckelraderweg 1	6247 NE	Gronsveld	04408-2677
Willems J.	Kerkstraat 39	B 3770	Riemst (B)	

SOK Stuurgroep leden zijn in vet aangegeven.

Om ervoor te zorgen dat de gegevens in deze adreslijst correct zijn, vragen wij U deze te controleren, en eventuele correcties en aanvullingen aan het adres op pagina 2 door te geven. Dit voorkomt fouten bij de verzending van SOK-INFO en andere SOK-informatie.

AFZ: NL 6228 DK 109 D